

Motion till riksdagen 2019/20:181

av **Ola Johansson (C)**

Rent vatten i hela Sverige

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över va-lagstiftningen i syfte att kunna medge extern finansiering av va-infrastruktur och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta lokala va-lösningar och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Sverige har kanske världens renaste vatten och den bästa reningskapaciteten i våra kommunala anläggningar. Va-lagen ger kommunerna monopol på va-infrastruktur och tjänster, något de i sin tur kan delegera till lokala föreningar att sköta, med fortsatt ansvar för tillsynen. Det finns fortfarande anläggningar som har stora brister. Behovet av nyinvesteringar i ledningar hindrar utvecklingen på landsbygden med bostäder, företags-etableringar och besöksnäring. Med allt fler och större hårdgjorda ytor, återkommande skyfall och klimatförändringar upptäcks nu även stora brister i dagvattenhanteringen.

Sammantaget är det ohållbart att med gällande va-lagstiftning klara investerings-behovet i storskaliga anläggningar. Samtidigt finns det fortsatt hinder mot ändamåls-enliga lokala lösningar.

I dag beräknas att det fortfarande finns 180 000 anläggningar som inte uppfyller de grundkrav för att skydda hälsa och miljö som kom redan 1969. Med det investerings-behov som beräknats bl.a. av Svenskt Näringsliv, men också i ett antal konsultrapporter, behövs investeringar i storleksordningen ytterligare 100 miljarder kronor i landets samlade va-nät och anläggningar. Pengar som inte finns i de kommunala balansräkning-arna, även om va-kollektivet förutsätts betala kostnaden. Många medborgare tycker dessutom att va-avgiften är hög redan i dag. Det är svårt att motivera kommuninvånare som upplever att de har ett tillfredställande va att betala för utbyggnader någon annan stans i kommunen.

Tillåt extern finansiering av va-infrastruktur

I brist på investeringskapital har vi ett föråldrat och ineffektivt va där akuta renoveringsinsatser behöver prioriteras framför nyinvesteringar och övergång till en mer industriell drift. Kommuner som vänt sig till externa investerare har fått avslag i förvaltningsrätten.

I dag letar pensionskapitalet efter långsiktiga investeringar med rimlig och långsiktig avkastning. Va-systemet är i det sammanhanget ett utmärkt projekt. Men för att det ska bli möjligt krävs en lagändring.

Macquarie, världens största fond med investeringar i infrastruktur, äger och driver i dag Thames Water, Londonregionens va-bolag, som har hand om hela storstaden Londons avlopp och vattenförsörjning. Med en tydlig reglering av uppdraget där kunderna över tid också får del i effektiviseringen så har man i dag ett väl fungerande system med god hållbarhet.

Fördelar med att tillåta privata investeringar i va-näten kan vara att

- privata investerare möjliggör och tidigarelägger projekt med stora samhällsvinster som följd
- realisering av befintliga tillgångar och företag möjliggör andra offentliga åtaganden
- privata investerare traditionellt är mer effektiva – både för investeringar och operativa kostnader
- samhället och kund skyddas genom regleringar av prissättning för monopolföretag.

Underlätta va-utbyggnaden på landsbygden

Kommunerna har ett ansvar för att ta hand om va från enskilda fastighetsgrupper. Dagens lagstiftning tvingar kommunerna att ansluta fastighetsgrupper som anser att deras va inte är miljömässigt. De blir kostsamt samtidigt som det avskräcker kommunerna från att ge bygglov på landsbygden för byggnation som kan komma att kräva kommunal anslutning. Forskning har visat att fastighetsägarna saknar incitament för att på eget initiativ åtgärda sina avlopp. Det är ofta först när kommunen uppmärksammar brister som de åtgärdas. Dagens tillsyn och dagens system räcker inte för att öka åtgärdstakten.

Utredningen Vägar till hållbara vattentjänster (SOU 2018:34) föreslår bland annat att ett nytt stycke införs i 6 § vattentjänstlagen som ska göra att kommunerna lägger ett större fokus på att bedöma behovet av vattentjänster. Kommunen ska utreda om det finns en möjlighet att på ett annat sätt än med en allmän va-anläggning uppnå ett motsvarande skydd för människors hälsa och miljön.

Ett annat sätt skulle exempelvis kunna vara att använda sig av redan befintliga anläggningar i grannkommunen. Regeringen bör så snart som möjligt avlämna utredningens förslag som proposition till riksdagen för att undanröja denna bromskloss för landsbygdsutveckling.

Ola Johansson (C)